

УДК
687.016 (477) (092)

DOI:10.30857/2617-
0272.2018.3.12.

НІКОЛАЄВА Т.В., КОКОРИНА Г.В.
Київський національний університет технологій та дизайну

ТВОРЧА БІОГРАФІЯ ДИЗАЙНЕРА ВОЛОДИМИРА НЕСМІЯНА: МІЖ ПАМ'ЯТТЮ ТА СВОБОДОЮ

Мета. Систематизувати факти біографії відомого українського дизайнера В. У. Несміяна, визначити його роль в становленні української моди другої половини ХХ ст., проаналізувати організаційні проекти та естетичні погляди.

Методика. Використано методи історико-хронологічного та компаративного аналізу, систематизації візуальних джерел, метод інтерв'ю. Матеріал дослідження склали ескізи та фотографії з особистого архіву В. Несміяна, періодичні видання 1950–1990-х років, записи інтерв'ю з В. Несміяном та його співробітниками.

Результати. Зібрано та проаналізовано з наукової точки зору інформацію про діяльність видатного українського дизайнера та винахідника В. У. Несміяна, структуровані результати його творчого спадку. Творчу біографію розглянуто в хронологічному аспекті: послідовно викладено факти професійної діяльності, описана мотивація та результати дослідницької діяльності, проаналізована сутність його організаційних та педагогічних проектів. Професійну біографію дизайнера розглянуто в контексті специфіки проблем української моди ХХ століття.

Наукова новизна полягає у проведенні вперше систематизації фактів творчої біографії українського дизайнера В. У. Несміяна, визначенні ролі його творчих здобутків в розвитку української моди.

Практична значимість полягає в тому, що зібрана інформація може бути використаною як складова української історії моди та для подальших досліджень історії та теорії моди ХХ ст. Практичні напрацювання В. У. Несміяна можуть бути задіяні в процесі проектування сучасного одягу, враховуючи зростаючий попит на виготовлення оригінальних моделей за індивідуальними замовленнями для українських споживачів.

Ключові слова: біографія дизайнера, дизайнер Володимир Несміян, історія моди ХХ ст., українська мода, жилетно-макетний метод, творча діяльність.

Вступ. Володимир Несміян – видатний український дизайнер, винахідник, організатор нових форм виробництва та педагог. Майже все життя Володимира Ульяновича було присвячено розвитку української моди та розповсюдженню інноваційних методів моделювання костюма. З огляду на необхідність систематизації знань про вітчизняний дизайн, надзвичайно важливим сьогодні є наукове осмислення історії моди в Україні. Враховуючи видатний внесок Володимира Несміяна в теорію та практику дизайну костюма другої половини ХХ ст., аналіз його діяльності представляє цінність як для

фахівців індустрії моди, так і для широкого кола споживачів модної продукції та шанувальників мистецтва дизайну костюма.

Всю інформацію про Володимира Несміяна, яка накопичена на даний час, можна поділити на три типи: по-перше, це численні статті в газетах та журналах 1960–2000 років [2, 4, 5, 6, 14]; по-друге – публікації В. У. Несміяна, здебільшого методичного характеру [3, 11]; по-третє – авторські права та патенти В. У. Несміяна [1, 7, 12, 13]. Цікавими, в контексті даного дослідження, слід вважати перші спроби аналізу історії моди в Україні [9, 10, 15], а також системні дослідження з теорії

світової моди ХХ ст. [8, 16]. Що стосується персональних творчих біографій українських дизайнерів, слід зазначити: на сьогоднішній день існують тільки окремі статті в популярних та спеціалізованих виданнях, а також публікації рекламного характеру. Що представляє собою творча біографія дизайнера з позицій сучасного мистецтвознавства? Вона повинна ґрунтуватися на достовірній інформації, яка стосується професійної діяльності та особистого життя, бути візуалізованою і підтвердженою документально (рис. 1). Цінним джерелом створення творчого портрету дизайнера є також зафіксовані інтерв'ю з ним, знайомство з авторськими ескізами та моделями одягу, проте найбільш важливим в дослідженнях такого типу є вміння співвіднести отримані матеріали з загальними, найбільш актуальними тенденціями в культурі, мистецтві та моді.

Постановка завдання. Визначення ролі відомого дизайнера одягу Володимира Уляновича Несміяна в становленні української моди, систематизація його винаходів, аналіз естетичних поглядів та організаційних проектів.

Результати дослідження. Професійна біографія Володимира Уляновича Несміяна починалася в суворі часи. Він народився у 1931 р. у с. Стайки Кагарлицького району Київської області. Перша робітнича спеціальність була отримана в ремісничому училищі незабаром після закінчення війни. Володимир Несміян з вдячністю згадував свій перший досвід робочого 5-го розряду, який дозволив йому освоїти технічне креслення і навчитися перетворювати тривимірні проєкції складних пристроїв в

реально працюючі механізми. Там же, в училищі, він виконав перші олівцеві портрети з натури, в результаті чого викладачі скерували його для навчання в художнє училище. Але час був важким: батько загинув на фронті, мати виховувала чотирьох дітей, вчитися було ніколи. Одна з сестер В. У. Несміяна працювала швачкою в ательє (тоді їх називали артілями), куди Володимир Несміян приніс свої малюнки, в результаті чого його прийняли на роботу. Саме тут почалася його яскрава і стрімка творча кар'єра. Змінивши метал на тканину, вже через три місяці він виготовив свій перший чоловічий костюм і в 1948 р. офіційно став «чоловічим майстром». Самостійно засвоївши різні «системи крою» за підручниками Ф. А. Постнікова, М. В. Ручкіна і М. І. Царьова, молодий майстер вже тоді зрозумів, що ці методики придатні тільки для промисловості, масового виробництва стандартизованого одягу. Індивідуальний пошив – це мистецтво створення унікальної моделі для конкретного замовника, і тут потрібні особливі підходи. В ході засвоєння цього мистецтва Володимир Несміян познайомився з Юрієм Володимировичем Маєвим, який став його найбільш шанованим учителем (рис. 2). З 1949 р. вони працювали разом в ательє, яке розташовувалося на вулиці Садовій, буд. 1. За спогадами Володимира Несміяна, Ю. В. Маєв був визначним майстром кравецького мистецтва, віртуозно володів формою, акцентуючи увагу на конструкції одягу. Здобувши освіту в Німеччині, у 1930-ті рр., він переїхав до Радянського Союзу і після одинадцяти років роботи в м. Харкові почав працювати у м. Києві.

Рис. 1. В. У. Несміян. Фотографія 2016 року

Рис. 2. Бригада Ю. В. Маєва., 1951 рік. Ю. В. Маєв – по центру нижнього ряду; В. У. Несміян – крайній справа верхнього ряду

У 1950-ті роки в Україні змінилася структура системи індошиву, на зміну артілям прийшли ательє і «райпромкомбінати», тобто фабрики з пошиття одягу за індивідуальними замовленнями. У Києві таких фабрик було три: № 1, № 2 і № 3, і ще подібні фабрики були створені у м. Одесі, м. Львові та м. Запоріжжі. Для обслуговування цих нових структур в м. Києві відкрили спеціальні курси для закрійників. Закінчивши курси в 1956 р. і отримавши кваліфікацію модельєра-закрійника, Володимир Несміян продовжив професійну діяльність на фабриці індошиву і ремонту одягу № 3 (м. Київ, вул. Софіївська, 12), де згодом став бригадиром, а потім головним художнім керівником.

Центром моди в Україні тоді був Київський Будинок моделей одягу (КБМО), створений у 1944 р., який регулярно проводив конкурси майстерності по виготовленню одягу для закрійників. Такі конкурси тоді компенсували брак кваліфікованих кадрів і дозволяли виявляти таланти; моделі одягу закрійників – переможців конкурсу впроваджувалися у виробництві. У 1958 р. Володимир Несміян показав свою творчу колекцію у КБМО і отримав першу премію. Частина моделей з цієї колекції (рис. 3) взяла участь в Брюссельській виставці «ЕКСПО-1958» (Бельгія, м Брюссель) та була показана на Марсельському міжнародному ярмарку у 1959 р. (Франція, м. Марсель).

Рис. 3. Моделі В. У. Несміяна з альбому «Моды», 1959 рік

З кінця 1950-х років Володимир Несміян щорічно приймав участь у спеціалізованих методичних нарадах, які проводив Загальносоюзний Будинок моделей одягу (м. Москва). Він привозив на наради нові українські колекції, особисто коментуючи їх показ. На батьківщину В.У. Несміян повертався з матеріалами про напрями моди та нові технології. У Загальносоюзному Будинку моделей одягу була велика бібліотека, де знаходились кращі вітчизняні та зарубіжні журнали, книги з історії костюма – все це було доступним для фахівців, які приїжджали сюди з усього Радянського Союзу. В Україні кращі зарубіжні журнали мод надсилались до Державної науково-технічної бібліотеки України, і доступ до них був обмежений. В. У. Несміян домовився з керівництвом бібліотеки про те, щоб нові журнали, які щойно надійшли, потрапляли спочатку до фахівців, його колег, для аналізу, фотографування та формування сучасних тенденцій в українській промисловості.

1960-ті роки стали для Володимира Несміяна переломними. Будучи фахівцем високого рівня, він став замислюватися над проблемою модернізації всієї галузі індивідуального виготовлення одягу, в якій повинні бути регулярні покази нових колекцій, свої друковані видання, школа манекенниць. Його моделі, створені на основі особистого досвіду та інтуїції, бездоганно відповідали фігурі замовника. Але як зробити, щоб також ефективно працював весь колектив? Як пояснити колегам свої прийоми і методи? Відповідаючи на ці питання, Володимир Улянович, перш за все, зрозумів, що необхідно самому здобути вищу художню освіту. Він вступив на вечірнє відділення Українського поліграфічного інституту імені Івана Федорова (м. Київ) і в 1969 р. отримав кваліфікацію художника-графіка. Інше важливе питання, над яким замислювався дизайнер, – це створення системи

підготовки і зростання професіоналізму закрійників і художників. Обдарованих працівників направляли на навчання до Київського технікуму легкої промисловості (нині Київський коледж легкої промисловості) або до Київського художньо-промислового технікуму (нині Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука).

Вищої освіти для модельєрів, які працюють в умовах виробництва, тоді в Україні ще не було. Людмила Олександрівна Авілкова, наприклад, почала працювати на фабриці індпошиву одягу № 3 в якості інженера-технолога після закінчення Київського технологічного інституту легкої промисловості (нині Київський національний університет технологій та дизайну). Але згодом вона успішно виконувала роль художника-модельєра, а в 1980-ті роки стала керівником Центру розвитку моди (м. Київ). У числі інших талановитих модельєрів, які навчалися у В. У. Несміяна, були Тетяна Бачуро, Тетяна Шевель, Людмила Єрмоленко, Ольга Нефьодова.

Знаковою була тема дипломної роботи Володимира Уляновича – проект модного журналу (рис. 4). Важливо відзначити, що в Україні тоді назріла необхідність створення якісного «глянцевого» журналу мод, поряд з каталогами, альбомами та брошурами, які видавалися раніше. І такий журнал був створений за ініціативою В. У. Несміяна та перших його редакторів – Н.М. Кіллерог і Н.П. Шевченко. Він називався «Краса і мода», його перший номер був виданий навесні 1970-го року видавництвом «Реклама» (м. Київ). Для Володимира Несміяна журнал був важливий тим, що споживач системно отримував різноманітну інформацію не тільки про модні тенденції, але й культуру споживання

модної продукції, дізнавався про авторів моделей одягу.

Назріло й інше актуальне питання про створення спеціалізованого будинку моделей. В 1969 році був створений Республіканський Будинок моделей Міністерства побутового обслуговування населення УРСР (м. Київ, вул. Артема, 15). Володимир Несміян довгий час був художнім керівником цього Будинку моделей, головним завданням якого було впровадження нових виробів і прогресивних технологій в систему індошовиву по всій Україні. В структурі Будинку моделей були не тільки швейні цехи, а й трикотажні, взуттєві та шкіргалантерейні, що дозволяло формувати комплексні перспективні колекції. Будинок моделей регулярно проводив покази, семінари, видавав каталоги нових моделей одягу. Він залишався важливою ланкою всієї республіканської системи індошовиву до середини 1990-х років, на його базі формувалися інші структури – будинки побуту «Оболонь», «Молодіжний», курси підвищення кваліфікації, Центр розвитку моди. Універсальним інструментом пропаганди моди завжди були покази колекцій одягу. Відзначимо, що професійних манекенниць в Радянській Україні довго не готували, запрошували так званих демонстрантів, яких прирівнювали до робітничих професій. Ще на початку 60-х років, коли до Києва приїздили італійці з показом колекції одягу «для простих людей», В. У. Несміян звернув увагу на структуру показу, якість музичного супроводу та пластику рухів манекенниць. Слід сказати, що Несміян виступав в якості демонстранта, працюючи ще у Ю. В. Маєва, чому сприяли його зовнішні дані, захоплення спортом і танцями. У пошуках демонстрантів для фабрики індошовиву Володимир Несміян відвідував балетну школу і театральний інститут. Жанну Марчевську, одну з перших українських

професійних манекенниць, В. У. Несміян помітив ще школяркою, і тоді, звернувшись до директора школи, він отримав дозвіл запросити дівчинку на роботу (рис. 5). Згодом в системі побуту з'явилися й успішно працювали такі манекенниці як Олена Боженова, Людмила Шишлова, Олена Боголепова.

Для підготовки показів в 1970–1980 рр. запрошували відомих композиторів, зокрема Леоніда Сухорукова, який монтував фрагменти музичного супроводу. Балетмейстер Олексій Біткіне режисировав покази, опрацьовуючи малюнок виходів і «розводку» демонстрантів. В результаті покази перетворювалися в яскраві видовищні вистави, які готували раз на рік і демонстрували по Україні, всьому Радянському Союзу та за кордоном.

Нами досліджено масив інформації про творчу спадщину В.У. Несміяна, який можна розділити на три групи: конструкторсько-технологічні розробки, авторські колекції одягу та організаційні проекти.

Безумовно, одним з головних надбань цього відомого дизайнера були пошук і підбір кваліфікованих кадрів та навчання фахівців мистецтву командної роботи. Успішно вирішивши необхідні організаційні завдання, в 1970–80-ті роки В.У. Несміян також займався складними конструкторськими і технологічними проблемами та питаннями вдосконалення методик конструювання одягу. Доцільно зупинитись на історії та осмисленні найважливіших винаходів В. У. Несміяна в цій галузі.

В 1960-ті роки Володимир Несміян апробував свою оригінальну систему розрахунку креслень конструкції одягу різних покроїв, свою методику побудови лінії пройми і розрахунку балансу плечових виробів. У 1962 році він розробив оптимальну таблицю градації лекал для розмірів від 40-го до 62-го. Поштовхом для

модернізації методики отримання розмірних ознак фігури людини стало відрядження до Франції в 1971 році. Під час відвідування великого магазину одягу йому довелося спостерігати, як продавець, одягнувши костюм на покупця, заклопував булавками надлишки тканини, намагаючись досягти ідеальної посадки одягу. Перекладач роз'яснив В.У. Несміяну, яким чином фіксуються величини цих надлишків і як вони передаються на фабрику, в результаті чого через два дні клієнт отримує готовий костюм. Так народилася ідея створення вимірювального жакету (рис. 7), сутність якого зводилася до розробки системи точної фіксації

індивідуальних розмірних ознак замовника і виготовлення одягу без традиційних примірок. Інструментом для зняття розмірних ознак став жилет (в авторському свідоцтві його названо «жакет»), розділений на конструктивні ділянки, що з'єднувалися за допомогою вимірювальних стрічок. Стрічки мали нульові позначки, а система застібок дозволяла закріпити на фігурі замовника ці стрічки, домагаючись необхідного прилягання, а далі – фіксувати на вертикальних і горизонтальних лініях провідні розмірні ознаки фігури. В якості застібок спочатку використовувалися гачки, пізніше – текстильна застібка.

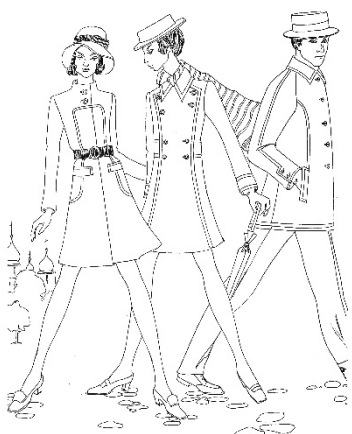

Рис. 4. Ескіз для обкладинки журналу мод (з дипломної роботи В. Несміяна), 1969 р.

Рис. 5. Манекенниця Жанна Марчевська, модель В. Несміяна, 1965 р.

Рис. 6. Ескізи моделей В. Несміяна, 1980-ті рр.

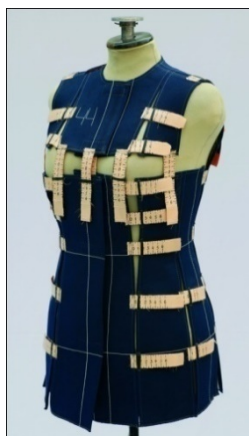

Рис. 7. Вимірювальний жіночий жакет В. Несміяна

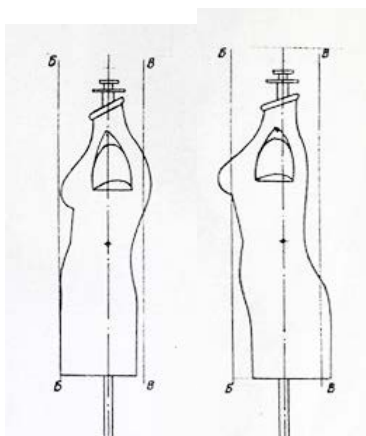

Рис. 8. Манекен В. Несміяна, який трансформується

Рис. 9. Варіанти оформлення конструктивних вузлів та макети жіночих пальт (замальовки В. Несміяна)

До розробки перших варіантів чоловічого жилета В. У. Несміян залучив молодого закрійника Михайла Львовича Вороніна. Обидва майстри удосконалили жилет, кожен по-своєму, і навіть проводили публічні змагання в рамках методичних нарад, які проводив Республіканський Будинок моделей побуту. Популяризація жилета виявилася успішною завдяки творчому тандему, в якому Володимир Несміян виступав в якості генератора ідей і винахідника, а Михайло Воронін – прагматик і організатора. В 1982 р. було оформлено спільне авторське свідоцтво на винахід [1], а пізніше В.У. Несміян створив більш складний варіант жіночого вимірювального жакету [13], а також манекен, що трансформується (рис. 8) і дозволяє, завдяки вбудованому механізму, моделювати поставу потенційного клієнта [12].

Важливо підкреслити, що вимірювальний жакет – це тільки частина системи роботи з індивідуальними замовниками, яку налагодив В.У. Несміян. Перш за все, було розроблено не один жакет, а п'ять, які охоплювали розміри від 40 до 60, незалежно від повноти. Крім того, були виготовлені макети виробів модних форм, які пропонували клієнтам приміряти, обрати оптимальний варіант і обговорити варіанти покрою рукава і оформлення інших вузлів виробу (рис. 9). Зокрема, жінки могли приміряти один з десяти макетів класичних пальт і пальт перспективних силуетів. Для всіх варіантів моделей і розмірів В.У. Несміян розробив спеціальні таблиці, що дозволяли створити остаточні лекала. Таким чином, закрійники були забезпечені готовими лекалами замість системи крою, причому пілочки, спинки і рукава розташовувалися в закрійному цеху окремо, але так, щоб їх можна було комплектувати в потрібній комбінації. Всю цю систему прийомів, яка дозволяла точно підігнати моделі до фігури з першої

примірки, В.У. Несміян назвав «жилетно-макетним» методом. З огляду на те, що всі варіанти оформлення горловини, застібок, кишень і інших вузлів виробу в системі Володимира Несміяна були уніфіковані, а базові моделі певним чином закодовані, система дозволяла перейти на цифрові методи обробки даних та комп'ютерне проектування нових моделей. І дійсно, в середині 1980-х років Володимир Улянович Несміян, спільно з групою програмістів і при особистій підтримці Володимира Щербицького, першого секретаря ЦК Компартії України, одним з перших в швейній галузі почав комп'ютеризацію процесу виготовлення одягу. Проект передбачав розширити масштаби жилетно-макетного методу і фактично перевести індпошив у формат індустриального виробництва, але ці наміри залишилися нереалізованими.

Значно більш успішний і важливий для швейної галузі проект Володимира Уляновича Несміяна – це школа для закрійників і конструкторів, створена на базі Республіканського Будинку моделей побуту. Вона існувала в 1980-ті роки під кураторством Міністерства побутового обслуговування населення УРСР. Ці курси, які були розраховані на півтора місяця, фахівці називали «Школою Несміяна». Сюди приїжджали фахівці з усієї України та інших республік Радянського Союзу. Освоївши жилетно-макетний метод і інші тонкощі ремесла, вони отримували готовий вимірювальний жакет і методичні рекомендації по роботі з ним. Паралельно В.У. Несміян проводив майстер-класи в Москві, де він знайомився з провідними фахівцями і, зокрема, одержав підтримку таких вчених в галузі проектування одягу як Е. Б. Коблякова і Т. В. Козлова.

У 1980-ті роки, коли вітчизняний ринок товарів легкої промисловості був досить насичений з точки зору кількості споживчих товарів, надзвичайно

загострилась потреба в підвищенні їх якості. Радянський формат «менеджменту» мав свою специфіку: декларувалася завдання максимального задоволення попиту населення, але в умовах відсутності реальної конкуренції і матеріальної зацікавленості працівників підприємств подібне завдання вирішувалася складно. Будинки моделей розробляли нові колекції, а фабрики ухилялися від їх впровадження, оскільки це вимагало додаткових зусиль, а в пріоритеті залишався план по кількості. Впровадження якісних і модних виробів гальмувала також інертність системи планування і жорсткі нормативи якості. Крім того, на художніх радах, які затверджували впровадження нових моделей, завжди були присутні некомпетентні чиновники і представники торгівлі, для яких головним аргументом було власне бачення моди. В таких умовах система індустрії виявлялася більш гнучкою, ніж промислове виробництво, а залежність від замовників і миттєвий зворотній зв'язок дозволяли створювати вироби значно складніші, якісні і більш модні, ніж у масовому пошитті. В. У. Несміян це вмів використовувати, його неймовірна працездатність, ентузіазм і відкритість – це феномен, який дозволяв здолати об'єктивні протиріччя соціалістичного способу виробництва модних товарів.

Несміян В. У. став одним з тих дизайнерів, які витримали випробування 1990-х років, коли відбувалося повне переформатування економіки. Деякий час він співпрацював з фірмою «Любава», генеральним директором якої була Любов Вовченко. З новими колекціями вони вийшли на вітчизняний ринок і на ринки

США, Європи, країн СНД (рис. 10), але в питаннях укладення комерційних контрактів Володимир Улянович діяв обережно, розуміючи, що в Україні вже порушені існуючі технологічні ланцюжки. Від різних зарубіжних компаній надходили пропозиції щодо виготовлення пальт і костюмів, але Володимир Несміян добре розумів, що український текстиль не відповідав світовим стандартам якості, а рівень організації виробництва, технологічні регламенти та відповідальність перед партнерами значно відставали від західних. Укласти договір і не виконати його – така ситуація для В.У. Несміяна була неприйнятною. Можливо, подібна обережність і стала причиною недовговічності його участі в діяльності швейного підприємства «Любава». Одним з успішних проектів тих років для Володимира Несміяна була розробка парадної форми для українських спортсменів – учасників зимової Олімпіади 1994 р. (м. Лілехаммер, Норвегія).

Засновник та організатор вітчизняної модної індустрії, Володимир Улянович Несміян пішов з життя у травні 2017 року. Сьогодні одна з його дочок Ірина Пожилова та її син Гліб Пожилов продовжують сімейну справу на підприємстві «Несміян & дочка», яка була започаткована Володимиром Несміяном. Бренд займається розробкою, виготовленням і реалізацією сучасних моделей жіночого одягу. Головна особливість моделей полягає в тому, що кожна з них виготовляється за авторськими конструкціями Володимира Несміяна, а основний акцент зроблений на одязі класичного стилю (рис. 11).

Рис. 10. В. Несміян та Л. Вовченко на виставці моделей фірми «Любава» в США. 1994 р.

Рис. 11. Моделі фірми «Несміян & дочка», 2016 р.

Володимир Улянович був удостоєний таких почесних нагород як Орден Трудового Червоного Прапора, «Майстер Золоті руки», він був лауреатом численних конкурсів моделей сучасного одягу, але сьогодні ми можемо оцінювати не тільки його практичні успіхи, винаходи і заслуги. Не менш важливими представляються ідеологічні та естетичні аспекти його творчості.

З юності він мріяв, щоб вітчизняна мода виростала не із зарубіжних журналів мод, а з національних коренів, причому національну українську культуру він трактував широко, включаючи сюди і споконвічні селянські традиції, і властивий корінним киянам стиль одягу – стриманий, делікатний, і дещо консервативний (рис. 12).

Рис. 12. Моделі В. Несміяна 1970–1980-х років з журналу «Краса і мода»

Несміян В.У. був противником вульгарно трактованої фольклоризації моди в 1960-х рр., а в своїх колекціях 1970–1980-х він відштовхувався від історичних та літературних образів: Роксолани, княгині Ольги, Катерини (героїні поеми Т. Г. Шевченка). Разом з тим, Володимир Улянович чуйно сприймав нові тенденції

моди, нові трактовки краси та елегантності. В цьому вмілому балансуванні між класикою і новаторством, між історичною пам'яттю і свободою творчості полягала запорука успіху його професійної діяльності.

У 2000–2010-ті роки Несміян не тільки керував фірмою, а й активно співпрацював

з Київським національним університетом технологій та дизайну, очолюючи, зокрема, комісію із захисту дипломних робіт кафедри художнього моделювання костюма. Володимир Несміян досить критично ставився до немотивованої відмови від традиційних засобів гармонізації художнього образу в дизайні костюма, і під час захистів дипломних робіт молодих дизайнерів часто спалахували серйозні дискусії, що було корисним для майбутніх фахівців. Оцінюючи схильність Володимира Несміяна до класичних, традиційних уявлень про одяг, в одній з публікацій журналістка назвала його «останнім романтиком моди» [14]. Свого часу він пишався тим, що його замовники дозріли до усвідомлення свого «я», навчилися цінувати стиль і бути вільними від сліпого наслідування моди. Власна концепція моди для В.У. Несміяна полягала в наступному: краса важливіше за тенденції моди, зміст важливіше форми, а образ – це головне. І сьогодні реально склалася ситуація, коли попит на епатажність в моді практично вичерпаний, стомлений відвертою інфернальністю і горезвісною «естетизацією потворного» на подіумі, сучасний споживач чекає від дизайнерів іншого – краси, раціональності, виразності.

Література

1. А. с. 963498 СССР Мерочный жакет. М. Л. Воронин, В. У. Несміян; заявл. 04.01.79; опубл. 07.10.82, Бюл. № 37.
2. Білий О. Поезія костюма. *Молодь України*. Київ, 1969. 4 жовтня. С. 4.
3. Воронин М.Л. Методические рекомендации по изготовлению мужской верхней одежды без примерок посредством жилетов-макетов. Киев, 1980. 19 с.
4. Дорожинська Н. Чарівний одяг... жилет. *Служба побуту України*. Київ, 1982. 10 жовтня. С. 4.

Висновки. Проведене дослідження дозволило систематизувати факти професійної біографії відомого українського дизайнера Володимира Уляновича Несміяна. Побудований в хронологічному порядку опис подій створює цілісну картину його творчості, надає можливість оцінити мотивацію організаторської та дослідницької діяльності, проаналізувати її результати. Фактичний матеріал викладено на основі вивчення статей в періодичних виданнях, патентів та авторських свідоцтв на винаходи В.У. Несміяна, навчально-методичних видань, ескізів та фотографій моделей дизайнера, а також на основі інтерв'ю, проведених з ним і його колегами. Оцінка його діяльності виконана в контексті подій, пов'язаних з історією української моди другої половини ХХ ст. Практичні напрацювання В.У. Несміяна в області індивідуального виготовлення модних виробів становлять інтерес сьогодні, враховуючи сучасні тенденції згортання масштабних швейних виробництв і посилення ролі невеликих підприємств, що працюють з приватними замовленнями і виготовляють невеликі партії одягу. Цінність представляють також естетичні погляди Володимира Несміяна і підходи до формування раціональною стратегії споживання модної продукції.

5. Галай О. Приборкувач стилю і моди. *Український промисловець*. Київ, 1998. № 9. С. 3–7.
6. Горбатенко П. Хороший смак. *Вечірній Київ*. Київ. 1964. 15 грудня. С.1
7. Декларативний патент України на корисну модель № 7652. Мірочний жіночий жакет Несміяна. В. У. Несміян, І. В. Пожилова.; заявл. 08.06.2004; опубл. 15.07.2005. – Бюл. № 7/2005.
8. Захарова Л. Советская мода 1950–60-х годов: политика, экономика, повседневность. *Теория моды*. Москва, 2007. №3. С. 55–80.
9. Кокорина Г. В. Современные подходы к изучению истории моды советской эпохи.

Украинский контекст. Материалы 19-й международной научной конференции «Мода и дизайн. Исторический опыт – новые технологии» (24–27 мая 2016, г. Санкт-Петербург). Санкт-Петербург, 2016. С. 326–331.

10. Кокорина Г. В. Мода 1940–1990: український літопис. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків, 2017. № 6. С. 73–79.

11. Несмиян В.У. Конструкторско-технологическая документация на жилет, обеспечивающий беспримечное изготовление женской верхней одежды. Киев, 1983. 85 с.

12. Патент України на винахід № 68452. Манекен Несміяна. В. У. Несміян, І. В. Пожилова.; заявл. 28.03.2002; опубл. 16.08.2004. – Бюл. № 8/2004.

13. Патент України на винахід № 78250. Мірочний жіночий жакет Несміяна і спосіб його застосування. В. У. Несміян, І. В. Пожилова 15.03.2007

14. Пожилова В. Останній романтик моди. *Україна*. Київ, 2005. № 7. С. 44–45.

15. Тканко З. Мода в Україні ХХ століття. Львів, 2015. 236 с.

16. Уилсон Э. Облаченные в мечты: мода и современность. Москва, 2012. 288 с.

References

1. Voronin M. L., Nesmiyan V. U. (1982). Merochnyy zhaket [Measure jacket]. Russian author's certificate, no. 963498.

2. Bilyi O. (1969). Poeziia kostiума [Poetry costume] *Molod Ukrainy – Youth of Ukraine*, 4 zhovtnia – 4 October, 4. [in Ukrainian]

3. Voronin M.L., Nesmiyan V.U. (1980). *Metodicheskie rekomendatsii po izgotovleniyu muzhskoy verkhney odezhdyy bez primerok posredstvom zhiletov-maketov* [Methodical recommendations for the manufacture of men's outerwear without primer using vest-mock-ups]. Kyiv. [in Ukrainian].

4. Dorozhynska N. (1982). Charivnyi odiah... zhylet [Charming clothes ... vest] *Sluzhba pobutu Ukrainy – Service life of Ukraine*, 10 zhovtnia – 10 October, 4/ [in Ukrainian]

5. Halai O. (1998). Pryborkuvach styliu i mody [The tricker of style and fashion] *Ukrainskyi*

promyslovets – Ukrainian industrialist, 9, 3–7. [in Ukrainian]

6. Horbatenko P. (1964). Khoroshyi smak [Good taste] *Vechirniy Kyiv – Evening Kiev*. 15 hrudnia – December 15th, 1.[in Ukrainian]

7. Nesmiian V. U., Pozhylova I. V. (2005). Mirochnyi zhinochii zhaket Nesmiiana [Mirror Women's Jacket Nesmiana]. Ukrainian declaration patent, no. 7652.

8. Zakharova L. (2007). Sovetskaya moda 1950–60-kh godov: politika, ekonomika, povsednevnost [Soviet Fashion of the 1950–60's : the politics, economy, reality] *Teoriya mody – Theory of Fashion*, 3, 55–80. [In Russian].

9. Kokorina G. V. (2016). Sovremennye podkhody k izucheniyu istorii mody sovetskoy epokhi. Ukrainskiy kontekst [Modern approaches to studying the history of fashion of the Soviet era. The Ukrainian Context]. Fashion and design. Historical experience – new technologies '12: *Materialy 19 mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii – Materials of the 19th International Scientific Conference*. (pp. 326–331). SPb: SPUTD. [in Russia]

10. Kokorina H. V. (2017). Moda 1940–1990: ukrainskyi litopys [Fashion 1940–1990: Ukrainian Chronicle] *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv – Bulletin of the Kharkov State Academy of Design and Arts*, 6, 48–51 [in Ukrainian].

11. Nesmiyan V.U. (1983). *Konstruktorско-tekhnologicheskaya dokumentatsiya na zhilet, obespechivayushchiy besprimerichnoye izgotovlenie zhenskoy verkhney odezhdyy* [Design and technological documentation for a waistcoat, providing unmistakable production of women's outerwear]. Kyiv. [in Ukrainian].

12. Nesmiian V. U., Pozhylova I. V. (2004). Maneken Nesmiiana [Dummy Nesmeyana]. Ukrainian patent, no. 68452.

13. Nesmiian V. U., Pozhylova I. V. (2007). *Mirochnyi zhinochii zhaket Nesmiiana i sposib yoho zastosuvannia* [Mirror Women's Necktie Jacket and the way to use it]. Ukrainian patent, no. 78250.

14. Pozhylova V. (2005). Ostannii romantyk mody [The last romantic of fashion] *Ukraina – Ukraine*, 7, 44–45.[in Ukrainian]

15. Tkanko, Z. (2015). *Moda v Ukrayini XX stolitya* [The Fashion in Ukraine in the XX Century]. Lviv: Artos. [in Ukrainian]

16. Uilson E. (2012). *Oblachennye v mechty: moda i sovremennost* [Wearing in dreams: fashion

and modernity]. Moscow: Novoe literaturnoe obozrenie. [in Russia].

ТВОРЧЕСКАЯ БИОГРАФИЯ ДИЗАЙНЕРА ВЛАДИМИРА НЕСМИЯНА: МЕЖДУ ПАМЯТЬЮ И СВОБОДОЙ

НИКОЛАЕВА Т.В., КОКОРИНА Г.В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Систематизировать факты биографии известного украинского дизайнера Владимира Ульяновича Несмияна. Определить его роль в становлении украинской моды, проанализировать организационные проекты и эстетические взгляды

Методика. Используются методы историко-хронологического и сравнительного анализа, систематизации визуальных источников, метод интервью. Материал исследования составляют эскизы и фотографии из личного архива В.У. Несмияна, периодические издания 1950–1990-х годов, записи интервью с В.У. Несмияном и его сотрудниками.

Результаты. Собрана и проанализирована с научной точки зрения информация о деятельности выдающегося украинского дизайнера и изобретателя В.У. Несмияна, структурированы результаты его творческого наследия. Творческая биография рассмотрена в хронологическом аспекте: последовательно изложены факты профессиональной деятельности, описана мотивация и результаты исследовательской деятельности, проанализирована сущность организационных и педагогических проектов. Профессиональная биография дизайнера рассмотрена в контексте специфики проблем украинской моды XX века.

Научная новизна заключается в проведении впервые систематизации фактов творческой биографии украинского дизайнера В. У. Несмияна, определении роли его творческих достижений в развитии украинской моды.

Практическая ценность заключается в том, что собранная информация может быть использована как составляющая украинской истории моды и для дальнейших исследований истории и теории моды XX века. Практические наработки В.У. Несмияна могут быть задействованы в процессе проектирования новой одежды сегодня, учитывая растущий спрос

CREATIVE BIOGRAPHY OF DESIGNER VOLODYMYR NESMIYAN: BETWEEN MEMORY AND FREEDOM

NIKOLAYEVA T. V., KOKORINA G. V.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose was to systematize the facts of the biography of the famous Ukrainian designer Volodymyr Nesmiyan and determine his role in the development of Ukrainian fashion, analysis of organizational projects and aesthetic views.

Method. Methods of historical-chronological and comparative analysis, systematization of visual sources, interview method are used. The research material consists of sketches and photographs from the personal archives of V. Nesmiyan, periodicals of the 1950–1990s, interviews with V. Nesmiyan and his collaborators.

Results. From a scientific point of view, information about the activities of the prominent Ukrainian designer and inventor V. Nesmiyan, the structured results of his creative heritage was collected and analyzed. The creative biography is considered in the chronological aspect: the facts of professional activity are described, the motivation and results of the research are described, the essence of organizational and pedagogical projects is analyzed. The professional biography of the designer is considered in the context of the specific problems of the Ukrainian fashion of the twentieth century.

Scientific novelty consists in organizing for the first time systematization of the facts of the creative biography of the Ukrainian designer V. Nesmiyan, determining the role of his creative achievements in the development of Ukrainian fashion.

Practical value lies in the fact that the information collected can be used as a component of Ukrainian fashion history and further study of the history and theory of fashion of the twentieth century. Practical work of V. Nesmiyan may be involved in the process of designing new clothes today, taking into account the growing demand for the

на изготовление оригинальной и модной одежды по индивидуальным заказам для отечественных потребителей.

Ключевые слова: биография дизайнера, дизайнер Владимир Несмиян, история моды XX в., украинская мода, жилетно-макетный метод, творческая деятельность.

production of original and fashionable clothes according to individual orders for domestic consumers.

Keywords: designer biography, designer Volodymyr Nesmiyan, fashion history of the twentieth century, Ukrainian fashion, creative activity.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ:

Ніколаєва Тетяна Вадимівна, канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедри художнього моделювання костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0003-2236-3681, **e-mail:** nikolaevatd@gmail.com

Кокоріна Галина Василівна, канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри художнього моделювання костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-8317-8917, **e-mail:** kokorina.gv@knutd.com.ua

Цитування за ДСТУ: Ніколаєва Т.В., Кокоріна Г.В. Творча біографія дизайнера Володимира Несміяна: між пам'яттю та свободою. *Art and design*. 2018. №3. С. 132-144.

Citation APA: Nikolayeva, T. V., Kokorina, G. V. (2018) Creative biography of designer Volodymyr Nesmyan: between memory and freedom. *Art and design*. 3. 132-144.

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.12>.